

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

Reģionu komiteju veido 329 locekļi, kuri pārstāv Eiropas Savienības 27 dalībvalstu reģionālās un vietējās pašvaldības. Komiteja sniedz atzinumus obligātas apspriešanās (ja tā ir prasīta Līgumos) un fakultatīvas apspriešanās gadījumos un pēc savas iniciatīvas, ja tā to uzskata par nepieciešamu. Tās locekļiem nekādi obligātie norādījumi saistoši nav. Viņi savus pienākumus veic neatkarīgi, ievērojot Eiropas Savienības vispārējās intereses.

JURIDISKAIS PAMATS

Līguma par Eiropas Savienību (LES) 13. panta 4. punkts, Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 300. pants un 305.–307. pants, un dažādi Padomes lēmumi, ar kuriem dalībvalstu izvirzītos Reģionu komitejas locekļus un viņu aizstājējus ieceļ amatā uz piecu gadu pilnvaru termiņu.

MĒRĶI

Reģionu komiteju izveidoja 1994. gadā – pēc Māstrihtas līguma stāšanās spēkā –, un tā ir padomdevēja iestāde, kas Eiropas Savienībā aizstāv reģionālo un vietējo pašvaldību intereses un šo pašvaldību vārdā sniedz atzinumus Padomei un Komisijai. Reģionu komitejas locekļi var būt, piemēram, 27 ES dalībvalstu reģionālo pašvaldību vadītāji, mēri vai vēlēti vai nevēlēti minēto valstu reģionu un pilsētu pārstāvji.

Saskaņā ar Reģionu komitejas pašas formulēto uzdevumu Reģionu komiteja ir politisks reģionālo un vietējo pašvaldību pārstāvju forums, kas veicina Eiropas integrāciju. Tā nodrošina visu ES teritoriālo vienību, reģionu, pilsētu un vietējo pašvaldību institucionālo pārstāvību.

Tās funkcija ir Eiropas lēmumu pieņemšanas procesā iesaistīt reģionālās un vietējās pašvaldības un tādējādi veicināt iedzīvotāju plašāku dalību. Reģionu komiteja ir politiska struktūra, kurā kopā darbojas un savas intereses aizstāv Eiropas vietējā līmenī ievēlētie pārstāvji, tostarp 329 locekļi un 329 locekļu aizstājēji, kas pārstāv 300 reģionus, 100 000 vietējo pašvaldību un 1 miljonu vietējo politiķu, kuri savukārt pārstāv 441 miljonu ES iedzīvotāju.

Lai labāk pildītu šo uzdevumu, Reģionu komiteja jau ļoti ilgi ir centusies iegūt tiesības vērsties Eiropas Savienības Tiesā ar prasības pieteikumiem subsidiaritātes principa pārkāpumu lietās. Pēc Lisabonas līguma spēkā stāšanās tā tagad to var darīt saskaņā ar nosacījumiem, kas ir minēti Protokola Nr. 2 par subsidiaritātes principa un proporcionalitātes principa piemērošanu 8. pantā.

Saskaņā ar Reģionu komitejas trim 2020. gada jūlijā pieņemtajām politiskajām prioritātēm 2020.–2025. gadam visi lēmumi, kas tiek pieņemti ES līmenī, lai risinātu galvenās sabiedrības pārmaiņas, ar kurām pašlaik saskaras ciemati, pilsētas un reģioni, piemēram, globālā pandēmija, zaļā un digitālā pārkārtošanās, demogrāfiskās problēmas un migrācijas plūsmas, ir jāpieņem, cik vien iespējams, pietuvināti iedzīvotājiem, kā to nosaka subsidiaritātes princips.

Prioritāte Nr. 1: Eiropu padarīt cilvēkiem tuvāku: demokrātija un ES nākotne. Modernizēt un stiprināt demokrātiju visos pārvaldes līmeņos, lai ES varētu efektīvāk reaģēt uz iedzīvotāju reālajām vajadzībām.

Prioritāte Nr. 2: Sabiedrības fundamentālo pārmaiņu pārvaldība: veidot noturīgas reģionālās un vietējās kopienas, kas spētu reaģēt uz globālo pandēmiju, klimata pārmaiņām, digitālo un demogrāfisko pārkārtošanos, kā arī migrācijas plūsmu, piemērojot saskaņotu, integrētu un vietēju Eiropas pieeju.

Prioritāte Nr. 3: Kohēzija – mūsu pamatvērtība: konkrētai vietai pielāgota ES rīcībspolitika, ar kuras palīdzību ES aizstāv tās iedzīvotāju intereses un apkalpo viņu dzīves vietas. Kohēzija nenozīmē naudu, tā ir ES pamatvērtība, kuras mērķis ir veicināt ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju.

ORGANIZĀCIJA

A. Sastāvs (LESD 305. pants un Padomes Lēmums (ES) 2019/852^[1])

1. Locekļu skaits un dalībvalstu pārstāvības apjoms

Saskaņā ar [Padomes Lēmuma \(ES\) 2019/852](#) (2019. gada 21. maijs) normām Reģionu komitejā darbojas 329 locekļi un tikpat daudz aizstājēju, un katrai valstij ir piešķirts šāds vietu skaits:

- 24 – Francijai, Itālijai un Vācijai;
- 21 – Polijai un Spānijai;
- 15 – Rumānijai;
- 12 – Austrijai, Beļģijai, Bulgārijai, Čehijai, Grieķijai, Nīderlandei, Portugālei, Ungārijai un Zviedrijai;
- 9 – Dānijai, Horvātijai, Īrijai, Lietuvai, Slovākijai un Somijai;
- 7 – Igaunijai, Latvijai un Slovēnijai;
- 6 – Kiprai un Luksemburgai;
- 5 – Maltai.

2. Locekļu iecelšana amatā

Reģionu komitejas locekļus uz pieciem gadiem ieceļ Padome, vienprātīgi balsojot par attiecīgās dalībvalsts priekšlikumiem (LESD 305. pants). Laikposmam no 2020. gada 26. janvāra līdz 2025. gada 25. janvārim Padome 2019. gada 10. decembrī pieņēma [Lēmumu \(ES\) 2019/2157](#), ar ko amatā ieceļ Reģionu komitejas locekļus un viņu aizstājējus. Padome 2020. gada 20. janvārī pieņēma [Lēmumu \(ES\) 2020/102](#), ar ko tā iecēla arī locekļus un locekļu aizstājējus, attiecībā uz kuriem tā no attiecīgās dalībvalsts priekšlikumus saņēma pēc 2019. gada 20. decembra. Reģionu komitejas locekļus un viņu aizstājējus šajā amatā var iecelt atkārtoti. Locekļiem ir jābūt vai nu reģionālas, vai vietējas vēlētas varas struktūras pilnvarām, vai arī politiski atbildīgiem kāda vēlēta foruma priekšā (LESD 300. panta 3. punkts). Katru reizi, kad Reģionu

[1]Padomes Lēmums (ES) 2019/852 (2019. gada 21. maijs), ar ko nosaka Reģionu komitejas sastāvu (OV L 139, 27.5.2019., 13. lpp.).

komitejā atbrīvojas kāda locekļa vai aizstājēja vieta, jo ir beidzies viņu pilnvaru termiņš (piemēram, beidzoties viņa pilnvaru termiņam reģionālā vai vietējā vēlētā struktūrā, pamatojoties uz kuru, attiecīgo pārstāvi ierosināja iecelt par Reģionu komitejas locekli vai aizstājēju), ir nepieciešams īpašs Padomes lēmums.

B. Struktūra (LESD 306. pants)

Reģionu komiteja no savu locekļu vidus uz divarpus gadiem ieceļ tās priekšsēdētāju un prezidiju. Tā pieņem savu reglamentu, pamatojoties uz LESD 306. pantu, un iesniedz to Padomei apstiprināšanai. Parasti Reģionu komiteja rīko sešas plenārsesijas gadā. Balstoties uz deputātu politisko piederību, tajā patlaban darbojas sešas politiskās grupas.

Šo grupu priekšsēdētāju orgāns ir Priekšsēdētāju konference, kas sagatavo pilnsapulces, prezidija un komisiju darbu un palīdz rast politisku vienprātību par pieņemamajiem lēmumiem.

Plenārsēdi vada Reģionu komitejas [priekšsēdētājs](#) (LESD 306. pants), un tās galvenās funkcijas ir pieņemt atzinumus, ziņojumus, un rezolūcijas, Reģionu komitejas ieņēmumu un izdevumu provizoriskās tāmes projektu, katra sasaukuma sākumā – tās politisko programmu, ievēlēt priekšsēdētāju, priekšsēdētāja pirmo vietnieku un pārējos prezidija locekļus, izveidotu tās politikas komisijas, kā arī pieņemt un pārskatīt tās reglamentu.

Reģionu Komitejā darbs norit sešās specializētās komisijās, kas izstrādā atzinumu un rezolūciju projektus, kurus pēc tam iesniedz pieņemšanai plenārsesijā: Pilsoniskuma, pārvaldības, institucionālo lietu un ārlietu komisija (CIVEX), Teritoriālās kohēzijas politikas un ES budžeta komisija (COTER), Ekonomikas politikas komisija (ECON), Vides, klimata pārmaiņu un enerģētikas komisija (ENVE), Dabas resursu komisija (NAT) un Sociālās politikas, izglītības, nodarbinātības, pētniecības un kultūras komisija (SEDEC).

Efektivitātes labad daži tās pastāvīgā sekretariāta dienesti (kopējais darbinieku skaits 2023. gadā: 496) , kas atrodas tās mītnē Briselē (sk. [Protokolu Nr. 6 par Savienības iestāžu, dažu struktūru, organizāciju un struktūrvienību atrašanās vietu](#)) ir kopīgi ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju. Reģionu komitejai (ES budžeta VII iedaļa) tika piešķirts [aptuveni 116,1 miljons EUR \(2023. gads\) liels administratīvais budžets](#).

PILNVARAS

A. Atzinuma sniegšana pēc citu iestāžu pieprasījuma

1. Obligātā apspriešanās

Padomei un Komisijai pirms lēmuma pieņemšanas ir obligāti jāapspiežas ar Eiropas Reģionu komiteju par šādiem jautājumiem:

- izglītība, arodapmācība un jaunatne (LESD 165. pants);
- kultūra (LESD 167. pants);
- sabiedrības veselība (LESD 168 pants);
- Eiropas transporta, telekomunikāciju un enerģētikas tīkli (LESD 172. pants);

— ekonomiskā un sociālā kohēzija (LESD 175., 177. un 178. pants).

2. Fakultatīvā apspriešanās

Komisija, Padome un Parlaments var Eiropas Reģionu komitejai lūgt sniegt atzinumu arī par jebkuru citu jautājumu, ja šīs iestādes to uzskata par nepieciešamu.

Ja Parlaments, Padome vai Komisija apspriežas ar Reģionu komiteju (gan obligātā, gan fakultatīvā kārtā), šīs iestādes var noteikt atbildes sniegšanas termiņu (saskaņā ar LESD 307. pantu tas nedrīkst būt mazāks par vienu mēnesi). Ja termiņš beidzas un atzinums nav sniegts, minētās iestādes drīkst turpināt procesu, atzinumu neizmantojot. Kā brīvprātīgas sadarbības piemēru var minēt Komisijas un Reģionu Komitejas 2020. gada decembra vienošanos par partnerību migrantu integrācijas jomā, saskaņā ar kuru tiek apvienoti spēki tā darba atbalstīšanā, kuru veic, lai migrantus integrētu ES pilsētās un reģionos. Šīs partnerības pamatā ir Reģionu Komitejas 2019. gada iniciatīva "[Pilsētas un reģioni integrācijas vārdā](#)", un tā nodrošina politisku platformu Eiropas pilsētu mēriem un reģionālajiem vadītājiem, lai apmainītos ar informāciju un demonstrētu pozitīvus migrantu un bēgļu integrācijas piemērus.

B. Atzinuma sniegšana pēc pašu iniciatīvas

1. Ja Ekonomikas un sociālo lietu komiteja saņem atzinuma pieprasījumu, par to tiek informēta Reģionu komiteja, kura arī var sniegt atzinumu par konkrēto tematu, ja tā uzskata, ka tas skar reģionu intereses.
2. Parasti Reģionu komiteja ir tiesīga sniegt atzinumu ikreiz, kad tā to uzskata par nepieciešamu. Piemēram, Komiteja pēc savas iniciatīvas ir sniegusi atzinumus šādās jomās: mazie un vidējie uzņēmumi (MVU), Eiropas komunikāciju tīkli, tūrisms, struktūrfondi, veselība (narkotiku apkarošana), rūpniecība, pilsētattīstība, apmācības programmas un vide.

C. Vēršanās Eiropas Savienības Tiesā – ex post īstenota Tiesas kontrole

Papildus tam Reģionu komiteja var vērsties ar prasību Eiropas Savienības Tiesā, lai aizsargātu tai piešķirtās prerogatīvas ([LESD 263. pants](#)). Citiem vārdiem – tā ir tiesīga iesniegt Eiropas Savienības Tiesā prasības pieteikumu, ja tā uzskata, ka tai nav prasīts sniegt atzinumu situācijā, kurā tas būtu bijis jādara, vai ja apspriešanās procedūras nav īstenotas pareizi (aktu atcelšana ([1.3.10.](#))).

Tiesības iesniegt prasības pieteikumu Tiesā, [kas ir noteiktas Lisabonas līgumam pievienotā Protokola Nr. 2 par subsidiaritātes principa un proporcionālītātes principa piemērošanu 8. pantu](#), ja apspriešanās procedūras nav piemērotas pareizi, nozīmē, ka Reģionu komiteja var prasīt Tiesai, lai tā noskaidrotu, vai tiesību akts, kas attiecas uz Komitejas kompetences sfēru, atbilst subsidiaritātes principam.

EIROPAS PARLAMENTA LOMA

Eiropas Parlamenta Reglamentā ([VI pielikuma XII punkts](#)) Reģionālās attīstības komiteja (REGI) ir minēta kā komiteja, kas ir atbildīga par attiecību uzturēšanu ar Reģionu komiteju, starpreģionālās sadarbības organizācijām un vietējām un reģionālām pašvaldībām.

Saskaņā ar [Eiropas Parlamenta un Reģionu komitejas 2014. gada 5. februāra sadarbības nolīgumu](#):

- Reģionu komiteja sagatavo ES tiesību aktu priekšlikumu ietekmes novērtējumus, kurus tā savlaicīgi nosūta Parlamentam pirms grozījumu procedūras sākuma. Šajos ietekmes novērtējumos sīki iztīrā to, kā spēkā esošie tiesību akti darbojas valsts, reģionālā un vietējā līmenī, un sniedz atzinumus par tiesību aktu priekšlikumu uzlabojumiem.
- Vienu Reģionu komitejas locekli uzaicina uz visām attiecīgajām Parlamenta komiteju sanāksmēm. Minētais referents vai runaspersona iepazīstina ar Reģionu komitejas atzinumiem. Savukārt Parlamenta referenti ir tiesīgi apmeklēt Reģionu komitejas sanāksmes;
- Parlamenta Komiteju priekšsēdētāju konferences priekšsēdētājs un viņa amatam atbilstošā amatpersona Reģionu komitejā divreiz gadā apspriež vispārējo sadarbību likumdošanas jomā un darba plānu.

Kopš 2008. gada REGI komiteja un COTER komisija ir organizējušas kopīgu ikgadējo sanākumi pasākuma "[Atvērtās dienas – Eiropas reģionu un pilsētu nedēļa](#)" ietvaros.

Udo Bux / Mariusz Maciejewski
07/2024